

HAUSPOTU PROGRAMA

Despopulazioari balazta, ekonomia eraldatzailearen bidez

Herri eta bailara ugari basamortu bihurtzen ari da Euskal Herrian. Lan eta zerbitzurik gabe, egungo merkatuak bazterturiko eremuotan nola bizi? Egoera hori irauli nahi du Udalbiltzak, eta horretarako, logika lehiakorretik at, pertsonak erdigunean jartzen dituen ekonomia eraldatzaileko proiektuak bultzatuko ditu.

 URKO APAOLAZA AVILA

Anbiziotsua da oso Udalbiltzaren egitasmoa, aurrean daukagun larrialdiaren parekoa, hain zuzen. Despopulazioa. Azken urteetan gero eta maizago entzuten ari garen hitza, beste hainbat lurralde arazoren sorburu eta ondorioa da. Euskal Herriko udal eta hautetsiak biltzen dituen erakundeak, ekonomia eraldatzailearen bidez jarri nahi dio balazta eremu zabaletan biztanleria galerak ekarritako egoera larriari, eta proiektuak bultzatu eta diruz lagunduko ditu herri horietan. *Hauspotu, herriak bizituz* izeneko programan bidaide izango ditu OlatuKoop sarea eta Koop57 finantza etikoen erakundea.

Udalbiltza ez da hutsetik hasi ordea, lehenago ere Zuberoan eta Pirinioetan martxan jarri ditu antzekoak –*Pirinioan lan eta bizi* ekimena kasu– eta horien arrakasta ikusita eman du oraingo urratsa: “Pirinioetako ekimena baliagarria zela ikusi eta eskualde gehiagotara zabaltzea ondo legokeela pentsatu genuen”, azaldu digu Jabi Asurmendi Udalbiltzako lehendakariak. Horretarako baina, aurretik Gaindegiari ikerketa bat agindu zioten hiru adierazle zehatzen in-

guruan: despopulazioa, langabezia tasa eta zerbitzuen eskuragarritasuna.

“IRRI” BAT EUSKAL HERRIAREN MAPAN

Emaitza horiek eskuan hasi ziren lanean: “Eskualde batzuetan datuak bereziki kezkarriak ziren eta horiek aukeratu genituen proiektuak lantzeko”. Pirinioen bi aldeak, Nafarroa erdialdea, Arabako zati handi bat eta Enkarterriak lehenetsi dituzte. Izan ere, Euskal Herriko mapa hartuz gero (ikus 34. orrialdean), zirkulu erdi edo *irri* baten traza osatzen du eremu zabal horrek, baina Gaindegiaren datuek ez dute baikortasunerako biderik ematen.

Adibidez, Erronkari eta Zaraitzu ibarretan biztanleriak %15,5 egin du behe-rama hamar urtean, Arabako mendialdean %8,3, Zuberoan %4,5... Langabezia tasa baxua da, baina populazioaren zahartzeak eraginda, eta horrek areagotu egiten ditu oinarritzko zerbitzuak urrun edukitzearen kalteak: herri gehienetan osasun zentroak 20 kilometrotara ditzute adinekoek, eta eskola gertukoek berriz 10 kilometrotara daude.

Ondorioa argia da: zenbat eta urrunago eduki zerbitzuak eta aktibitate laborala, orduan eta biztanleria galera handiagoa jasaten dute herriek. Hori kontuan edukita, Gaindegiak osaturiko “eskualde kritikoaren rankingean”, aipatu *irri* horretako guztiak goiko postuetan daude.

Asurmendi Arakaldoko alkatea da, Aiaraldean dagoen 160 biztanleko herria, eta ondo ezagutzen ditu gabezia horiek: “Dendarik ez dago eta erosketak egiteko edo beste edozein zerbitzu jasotzeko herritik irten behar duzu. Askotan garraio pribatua hartzea beste erremediorik ez dago, baina kasuistika ezberdinak ditugu: gidatzen ez duten pertsonak, zailtasunak dituztenak, haurrak... Alde egiteko arrazoia izan liteke”.

LAGUNTZA TEKNIKO ETA EKONOMIKOA

Merkatuek bazterrean utzitako herrietan logika merkantilistak ez du balio zerbitzuak herritarren eskura jartzeko garaian. Horregatik jo du Udalbiltzak ekonomia eraldatzaile, “guztiz” parte-katzen dituelako bere balioak: “Produk-

SEI HERRI. Gares (Nafarroa), Argantzun (Araba), Agoitz (Nafarroa), Galoze (Nafarroa), Balmaseda (Bizkaia) eta Izuran (Behe Nafarroa) ari dira egiten formazio saioak, OlatuKoopeko eta Koop57ko kideek gidatuta. Denera 70 pertsona baino gehiagok hartu du parte oraingoz. Irudian, Galozekoa.

UDALBILTZA

tuak eta zerbitzuak herritarren beharrek asetzeko sortu behar dira, eta ez alderantziz”, dio Asurmendik

Hauspotu programan formazio saioak antolatu dituzte hainbat herritan OlatuKoopeko kideek gidatuta, eta eredu izan daitezkeen proiektuak ezagutzeko aukera dute bertaratuek, batez ere agroekologia, zaintza eta etxebizitzaren ingurukoak, arlo horiek bultzatu nahi baitituzte. Babes tekniko horren barruan, programan parte-hartzen dutenek bidelaguntza ere izango dute euren proiektua aurrera ateratzeko. Leire Udabe Zarauzko Lakari kooperatibako eta OlatuKoopeko kidea aritu da saio horietan hizlari: “Guretzat aukera izugarria da ekonomia sozial eraldatzailea sustatzeko”.

Programaren beste ardatza ekonomikoa da. Koop57ren bitartekaritzari esker, diru-funtsa osatu dute proiektuak finantza etiko eta solidarioan oinarrituriko mikrokredituen bidez laguntzeko.

Oraingoz Garesen, Argantzunen, Galozen eta Agoitzen egin dituzte saioak, eta beste bi geratzen zaizkie lehen fasea amaitzeko, bata Balmasedan eta bes-

tea Izuran. Horrez gain, batzar orokor bat ere egingo dute hausnarketa eta ideia orokorrakoak partekatzeko. Antolatzaileak kontent dira erantzunarekin, 70 pertsona inguru bildu baitituzte oraingoz; herrietako beharrak kontuan hartzen dituen formazioa eskaini eta tokian bertan sorturiko proiektuak bultzatzean datza giltza, euren ustez: “Oso sentazio onarekin ari gara geratzen, ikusten ari garela toki bakoitzean badaudela proiektuak”, azaldu du Koop57ko Gorka Juliok.

HERRITARREN INPLIKAZIOA FUNTSEZKO

“Herritik jaiotako proiektuak” izango direla argi du Asurmendik, tokiko eragile eta elkarteekin lan handia egin baitute eskualde bakoitzeko kezkek eta beharrak identifikatzeko. Zentzu horretan, ez du zalantzarik, ordainetan, herritarrek konpromisoa eta inplikazioa erakutsiko dute-

la horiekiko, bai gertutasunagatik, bai ikuspuntu ekologiko batetik jasanga-riagoak izango direlako eta baita ahalgina eskertzeko ere: “Nik militantzia bezala ikusten dut: zer gutxiago herriko sugarra bizirik mantentzeko egindako lanari erantzutea baino”.

Nolanahi ere, kulturalki aldaketa handia beharko dela badakite, esaterako jabetza pribatuak duen estatus ukiezinari dagokionean: “Kontsumo eta jabetza eredu batzuk dauzkagu bar-

neratuta, kontziente izan gabe horrek guztiak nora eramaten gaituen”. Etxebizitzaren arloa izan liteke adibide bat, hainbeste etxe huts dauden tokian, nola liteke etxebizitza arazo izatea? Hain zuzen, Agoitzen otsailaren 28an egindako formazio saioan etxebizitza komunitarioko esperientzien berri eman zuten.

Lurra bera ere faktore garrantzitsua da, lehen sektoreari hain loturik dauden bailaretan. Norbana-

“
Produktuak eta zerbitzuak herritarren beharrek asetzeko sortu behar dira, eta ez alderantziz”

Jabi Asurmendi
 Udalbiltzako lehendakaria

ANDREA ELUS

Ereduak

Saioetan eredu izan daitezkeen proiektuak ere aurkeztu dituzte. Irudian, Amillenako kideak, Arrazola-Atxondon elikadura burujabetza feminista eskaintzen duen jatetxea.

FOTU / JUAN CARLOS RUIZ

Aurkezpena

Donostian aurkeztu zuten ekimena urtarrilaren 27an. Irudian, Gorka Julio (Koop57), Jabi Asurmendi (Udalbiltza) eta Leire Udabe (OlatuKoop).

Tokiko proiektuak

Herrietatik sorturiko behar eta kezak izan dituzte kontuan formazioa eskaintzeko orduan. Irudian, Argantzungo udaletxean, Trebiñun.

UDALBILTZA

Gares

Lehen saioa Garesen egin zuten eta, besteak beste, Aiaraldea Koop-en esperientzia ezagutu zuten.

koek bezala udalek ere badute ardurarik terreneen lagapenean. Asurmendik Ipar Euskal Herriko Lurzaindiaren proiektua nabarmendu du, formazioa eta ustiapenen jarraipena lehenesten baititu jabetza-aren aurretik.

DESPOPULAZIOA DENON ARAZOA DA

Urruneko eskualdeek bizirik irautea ez da soilik hango biztanleen ardurapean dagoen borroka. Despopulazioa eta, ondorioz, lurraldearen desertifikazioa, denon arazoa da, hirietan bizi direnena ere bai.

Lurralde oreka mantentzea zein garrantzitsua den erakusten digu datu batek: Nafarroako eskualde mailako herri historiko eta garrantzitsuak, Tafalla edo Lizarra kasu, biztanleak galtzen hasi dira, Nafarroako Udal eta Kontzejuen Federazioak txosten batean jakinarazi duenez. Domino fitxen tankeran erortzeko arriskua dute

Merkatuek bazterrean utzitako herrietan logika merkantilistak ez du balio. Horregatik jo du Udalbiltzak ekonomia eraldatzailerara

herri koskorrek ere, CaixaBank bera kezkatzeraino –Nafarroako Kutxa irentsi zuen bankua, ez ahaztu irakurle–: “Inguruko herrietan ez badago biztanlerik, hauen merkataritza, aisialdi eta osasun eskaintzek ez dute zentzurik eta desagertu egingo dira”.

Ikuspegi ekonomizista hutsetik haragokoa da auzia, ordea. Izan ere, herri txikiekin batera naturari loturiko kultura eta bizimoduak bazterrean uzten baditugu, larrialdi klimatikoarekin gainean ditugun erronkei aurre egiteko jakintza oso bat ere galduko dugu: “Ikusi besterik ez dago, adibidez, auzolana zein inportantea izan den. Despopulazioak hori guztia galtzea ere badakar atzetik”, dio Udalbiltzako lehendakariak.

Urbizidio edo ekozidio antzeko horiek gertatu ez daitezken –herrien eta naturaren suntsiketa–, pertsona erdigunean jarriko duten lurralde bizigarriak behar ditugu. *Hauspotu* norabide horretan doa, eta Udabek laburbildu duen moduan, erakutsi nahi du “posible dela Euskal Herriko txoko ezberdinetan lan egin eta nork bere bizi proiektua eraikitzea”. Posible dela irri egitea, alegia. ●